

Ank. till Riksd. kansli den 24 mars 1891, kl. 11 f. m.

N:o 8.

Memorial, i fråga om användande af riksbankens vinst för år 1890.

På sätt redan för Riksdagen anmälts, uppgår den under sistlidet år å riksbankens rörelse uppkomna vinst till 3,707,485 kronor 69 öre, om hvars användning utskottet, enligt § 1 af den för detsamma gällande instruktion, har att till Riksdagen meddela yttrande och förslag.

Vid behandlingen af detta ärende har utskottet tagit i öfvervägande *dels* Kongl. Maj:ts uti dess till Riksdagen afgifna proposition angående statsverkets tillstånd och behof framställda förslag, att af berörda vinst måtte för statsverkets räkning till utbetalning vid den tid under år 1892, som af Riksdagen bestämmes, anvisas ett belopp af 1,850,000 kronor, *dels ock* tvenne inom Andra Kammaren af herrar *Dahn* och *E. G. Fredholm* hvar för sig i ämnet väckta och till utskottet hänvisade motioner, n:is 114 och 140, af hvilka den förra afser, att af nämnda vinst 1,500,000 kronor måtte öfverlemnas till statsverket och återstoden bibehållas åt riksbanken såsom reserverade medel, och den senare i det hänseende, derom nu är fråga, innefattar hemställan, att för ökande af riksbankens afbetalningslånefond hela den under år 1890 uppkomna bankovinsten måtte bibehållas åt riksbanken.

Efter anmodan att öfver berörda motioner till utskottet inkomma med utlåtande, hafva fullmäktige i fråga om fördelningen mellan statsverket och riksbanken af den senares vinst åberopat de skäl, som ofta anförts om betydelsen ej mindre för riksbanken än för statsverket af en viss

bestämd grund för sådan fördelning, i enlighet hvarmed ock den åsigt gjort sig gällande, att, derest ej särskilda, viktiga skäl föranleda till annat beslut, hälften af bankovinsten i jennadt tal borde tilldelas statsverket och återstoden bibehållas för riksbanken; hvarjemte fullmäktige yttrat följande: »Några särskilda skäl och omständigheter synas ej för närvarande förefinnas till afvikande från nämnda grundsats, och herr Dahn lär ej heller kunna anses hafva velat frånträda densamma, då han i sin förvarande motion med förklarande, att bankovinsten för år 1890 egentligen utgör omkring 3 millioner kronor, föreslår aflemnande till statsverket af 1,500,000 kronor.

Hvad åter beträffar herr Fredholms hemställan om bibehållande af hela bankovinsten åt riksbanken, anse fullmäktige sig så mycket mindre kunna tillstyrka bifall till detta förslag, som det uppgifna skälet därför afser höjandet af afbetalningslånefonden, något som fullmäktige ej finna önskvärdt. Härtill kommer, att en åtgärd i berörda syfte icke torde vara af behovet påkallad, enär efterfrågan å dylika lån under senare tid varit betydligt minskad, hvilket framgår deraf, att det oanvända beloppet af de för dylik lånerörelse afsedda 12,000,000 kronor under sistlidet år fortfarande varit i stigande och att detsamma vid årets slut uppgick till ej mindre än 4,185,000 kronor.

På grund häraf anse sig fullmäktige sålunda böra afstyrka bifall såväl till herr Fredholms motion om reserverande åt riksbanken af hela 1890 års bankovinst som å herr Dahns motion, i hvad den afser det belopp deraf, som af honom föreslås att aflemnas till statsverket, samt få för sin del hemställa, att riksbankens vinst för nämnda år, uppgående till 3,707,485: 69, måtte så fördelas, att hälften i jennadt tal eller 1,850,000 kronor, i öfverensstämmelse med hvad Kongl. Maj:t föreslagit, till statsverket öfverlemnas och återstoden, kronor 1,857,485: 69, i riksbanken bibehålles.»

Hvad till en början beträffar motionären herr Dahns förslag om öfverlemnande till statsverket af 1,500,000 kronor, motsvarande omkring hälften af det belopp, hvartill bankovinsten för år 1890 enligt hans åsigt uppgått, har, i afseende å hvad af honom yttrats derom, att den fingerade vinst, som funnes »cacherad» i det låga bokföringsvärdet å de under året försålda rentes, bör frånräknas för att erhålla det verkliga vinstbeloppet, utskottet velat erinra, att vinsten å dessa värdepapper visserligen kan sägas hafva efter hand uppkommit, men att successiv förhöjning af bokföringsvärdet å värdepapper, i den mån de samma stiga i allmänna

marknaden, ej torde, synnerligast från riksbankens sida, vara lämplig, och att den verkliga vinsten å obligationer likasom å annan vara ej lärer böra upptagas såsom sådan, förr än försäljningen visat skilnaden mellan hvad de kostat och hvad de vid afyttrandet betinga.

Utskottet anser följaktligen bankovinsten ej böra eller kunna beräknas till lägre belopp än hvad den faktiskt för året utgör, hvadan ock det af herr Dahn anförda motiv för bestämmande af det belopp, som skulle till statsverket öfverlemnas, ej torde böra tillmätas någon större betydelse.

Beträffande vidare herr Fredholms skäl för bibehållande åt riksbanken af hela vinsten, synes det samma jemväl förfalla vid det förhållande, att, om anledning skulle förefinnas till förhöjande af riksbankens afbetalningslånefond, sådant torde kunna ske oberoende af den större eller mindre del af bankovinsten, som till statsverket afstås.

Med instämmande i fullmäktiges yttrande och förslag, har utskottet sålunda funnit hvad motionärerna till stöd för sina hemställanden anført så mycket mindre böra föranleda till afvikelse från den i regel under en längre tidsrymd följda grund i afseende på fördelningen af bankovinsten, som, äfven med bibehållande åt riksbanken af endast hälften af vinsten, bankens fonder inom kort torde uppgå till det för de samma af bankkomitén såsom lämpligt ansedda belopp af 60 millioner kronor.

För något sitt särskilda ändamål synes riksbanken ej heller för närvarande hafva behof af hela bankovinsten, genom hvars reserverande banken ej kan anses i sitt förhållande till utlandet vinna någon tillökning i styrka; och då staten lättare än riksbanken och till större fördel för det allmänna lärer kunna finna användning för medlen i fråga, vare sig till åstadkommande i någon mån af skattelindring och minskning i behovet af statsanslag eller till ökad amortering af statens skulder, har, med afseende jemväl å riksbankens i egenskap af allmän statsanstalt redan vid dess stiftande uppgifna ändamål att af sin vinst bereda tillgång att användas för landets nytta och allmänt gagn, utskottet funnit sig böra, i öfverensstämmelse med hvad Kongl. Maj:t föreslagit och med afstyrkande å herrar Dahns och Fredholms motioner i hvad de afse bankovinstens användande, hemställa,

1:o

att af riksbankens vinst för år 1890 ett belopp af 1,850,000 kronor öfverlemnas till statsverket samt

återstoden 1,857,485 kronor 69 öre i riksbanken bibehålles.

Derjemte och i likhet med hvad under flera föregående år beslutats i afseende å tiden för aflemnande till statsverket af den del af vinsten, som anses böra detsamma tillkomma, föreslår utskottet i sammanhang härmed,

2:o

att statsverkets andel af bankovinsten för år 1890 skall af fullmäktige i riksbanken tillhandahållas statskontoret och utgå med en fjerdedel under loppet af hvarje af månaderna januari, april, juli och oktober år 1892.

Stockholm den 16 mars 1891.

På utskottets vägnar:

PER SAMZELIUS.

Reservationer:

af herrar *A. Hansson* i Solberga, *J. A. Sjö*, *Ivar Månsson* i Trää och *A. Johansson* i Löfåsen, hvilka yrkat, att utskottet måtte föreslå Riksdagen besluta, att hela den under år 1890 uppkomna bankovinsten, 3,707,485 kr. 69 öre, skall bibehållas åt riksbanken och för bankens egna ändamål användas;

af herrar *J. Jonson* i Fröstorp, *J. P. Nilsson* i Kägglå och *M. Andersson* i Stigen.

Herr *A. Gumælius* har begärt få antecknadt, att han endast delvis deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.